

Časopis s podobami za slovensko mladino.
S prilogo „Angelček“.

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 1. avgusta 1907.

Leto XXXVII.

Boj oblakov.

Oj oblaki temnosivi,
kam odpravljate se vi?
Saj zakrili ste že sonce —
pa vas še zadosti ni?

Vedno novi, črni roji
vstajajo izza goré,
z bliskom vsi oboroženi
se postavljajo v vrsté.

Kar pripelje na oblaku
krutočrni se vihar —
in s tulenjem in bučanjem
poveljuje v boj vladar.

Hrupno dalje se pomika
silne vojske glasni šum,
včasih zavihte se meči,
da pokaže se pogum.

Tudi iz nasprotne vojske
vidi se orožja blesk,
zdajzdaj bo spopad — nedaleč
se razlega bojni tresk.

Četa s četo se spoprime,
čuje mečev se žvenket,
ln bobnenje in gromenje,
da potresa ves se svet.

Svinec bel na svet se vsuje —
zêlen se in cvet drobi;
iz oblakov se v potokih
vliva mrzla, bela kri — —

Strta sta oba sovraga,
zopet jasno je nebo,
le še kak oblaček tava
kot begun okrog plahó.

Mokriški.

Blago srce.

Povest. V spomin † ravnateljju Jožefu Hubadu. — Spisal *Juraj Pangrac*.

(Dalje.)

IV. Zakaj niste poslali?

Mati in Metka sta pomagali žeti pšenico pri sosedovih. Polni klasi, kakor zlato rumeni, so se zgibali, potem pa valovali in se valili po širnem solnčnem rebru. Metka zveže snop in ga vrže v razor. Nehote pogleda tja na belo cesto, ki se vije ob rebru in potem dalje, dalje, tako da se tam, kjer izginja očem, vidi le še kot bela nit. In ko tako gleda v daljavo, zagleda na tisti beli niti črno piko, in srce ji zatrepeta. Pa se urno spet skloni in naglo maha s srpom po žitu.

Skrbna mati to takoj opazi; pogleda hčerko in vidi, da so ji oči plahe, da je nemirna; vpraša jo tedaj: „Pa kaj ti je, ljuba moja?“

„Mama, skrbi me, da bi ne bilo kaj prav; da bi se ne pripetila kaka nesreča Janku.“

„Kaj, se ti je kaj takega sanjalo? Ne veš, da so sanje prazne?“

„Mama, vi veste, da na sanje nič ne dam. Ali tu notri, v srcu, mi pravi, da ne bo vse prav. Pa da le dojde, potem bo vse prav, in nič več me ne bo skrbelo.“

„Noričica, kadar je prihajal ali odhajal, še vedno si tako govorila in se bala zanj; pa tvoj strah je bil prazen, pa bo tudi danes. Seve, preveč smo navezani drug na drugega, pa mislimo, če se vedno skupaj ne tiščimo, da nas morajo medvedje pohrustati, čeprav jih ni več v teh krajih!“

Metka je obmolknila. Pogledala je na tisto črno piko v daljavi, ki je vedno bolj rastla, z željo v srcu: „Da bi le on bil to, naš Janko! Da bi le prišel!“ In žela je pridno dalje pa mislila na ljubega brata. Dobro se ji je zdelo, da je vse lepo urejeno v koči. „Mora biti vesel, kadar stopi čez prag,“ si je rekla v srcu. Zares: postelj zrahljana in pregrnjena z rjuhami, belimi ko sneg, sama jih je prala; blazino je preoblekla z oblačilcem, ki ga je sama nakvačkala; brisalka z začetnima črkama njegovega imena visi na kaveljcu, ki ga je bil Janko sam zabil in zavrtal v durin obod; tudi posodo za umivanje mu je pripravila, kakor je videla v mestu in ima on rad; omaro za njegovo obleko in knjige je izpraznila; na okno ob njegovi mizici pa je postavila najlepše nageljne, roženkravt in rožmarin... In mati? Onadve uživata črn kruh, za nju je dober; a za Janka je kupila mati pri fari hlebec belega kruha — videla ga je Metka v omari... .

„Oh, da bi le prišel danes!“ iznova vsklikne dobra sestra.

Pa je res prihajal Janko.

Ostavivši Kroprivarja je zavil Janko Savinšek navzdol med hišami, potem pa jo je mahnil po glavni cesti domov v Zavôje.

Bil je visoke rasti Janko Savinšek, in vitek kakor mlada jelka v tihem lesu. Z obličja mu je sijala jasnost in miloba, in njegove žarke oči so gle-

dale tako odkritosrčno in mirno, da se je moral prikupiti vsakemu na prvi pogled; saj se pri blagem človeku plemenitost razodeva že nazunanje.

Korakal je naravnost po cesti, stranskih potov ni poznal, ker jih ni nikoli iskal in bi se še manj maral spuščati nanje. Tako, naravnost, brez stranskih ali celo krivih potov, je bilo vse njegovo življenje. Zato pa je tudi živel v miru z ljudmi, sam s seboj, pa tudi z Bogom, h kateremu je še češče stezal roke in ga klical Očeta, ker mu je zemeljski oče že izza rosne mladosti počival v grobu. Bil je Janko zadovoljen in srečen kakor malokdo njegovih let. A iz tega miru, iz te tihe sreče ga je pahnila izkušnja zadnjega tedna. Toda zdaj, ko je bil prepričan, da se je gospodinja umirila, je tudi njemu posijalo ljubo solnce toplo in žarko, in stopal je lahkih korakov po potu domov. Vendar pa mu je bila prva skrb, da poravna dolg pri gospodinji.

Ko je bil Janko na pol pota, se je domislil, da je drugokrat stopil dol k studencu, pod hrib, se odpočil ondi, použil borno kosilce — žemljo in prgišče hladeče vode. Tudi danes ga je silila utrujenost, da bi stopil v stran, v hrib, da bi legel v senco; a ni maral ugoditi tej stari navadi. „Naprej, naprej! Če še niso odposlali denarja, pa ga morajo danes. Gospodinja ga mora dobiti jutri, pojutrišnjem gotovo. Utolažila se je sicer, a ji vendar-le ne more biti všeč, da ni bilo plačila o pravem času.“

Šel je dalje.

Pa mu pade v glavo, da ima goldinar v žepu. Nekaj mu je reklo: „Čemu tiščiš goldinar pod palcem, čemu ti bo? Stopi v krčmo in se okrepcaj, potreben si; treba ti ne bo dajati vina na brado ali kredo, kakor se je norčeval Koprivar, saj imaš denar!“

Zamahnil je Janko z roko, kakor da bi bile te misli muhe, in bi jih odganjal. In ni šel v krčmo, dasi je bil truden in potreben krepčila, ampak stopal je dalje z odločnimi, umerjenimi koraki. Misli na krčmo ga niso več nadlegovale. „Eh, Bog ve, kako še pride prav ta goldinar!“

Solnce se je nižalo zatonu, a je stalo še vedno za moža visoko na nebu, ko zagleda Janko domačo vas. Vzbudi se mu hrepenenje po materi in po sestrici, ki ga pričakujeta doma z ljubeznijo v srcu; Janka mine utrujenost, pa pohiti, hiti, dalje, kolikor ga neso noge. In tista črna pika na beli niti se vedno bolj raztezava in dobiva določnejšo obliko.

Zdaj zagleda tudi sosedova tisto črno piko — prihajati človeka vedno bliže in bliže. Bil je res videti od daleč kakor črna pika, kakor črna mravlja, ki taplja dalje po beli cesti. In tudi sosedova si je želela: „Da bi le bil to Janko! O, to bo vesela Metka, ta dobra sestra, ki ga ne more pričakati!“ Pa se je obrnila k prijateljici in ji rekla: „Metka, golobček leti.“

Metka je pogledala v daljavo, potem pa se ji nasmehnila, češ: „Bo, bo!“ in rekla, kakor je treba: „I kaj pa nese?“

„Zlat košek.“

„Kaj pa je v zlatem košku?“

„Mladenič, lep, sprelep.“

„Koliko je star?“

„17 let; pa ima tebe prav rad, pa vašo mamo.“

„To bo pa naš Janko?“

„I seveda; le glej, že prihaja!“

Metka zatrepeče od samega veselja. Spoznala je, da prihaja v resnici on, nje bratec, Janko. In opozorila je mater: „Ali ne vidite?“

Mati je rastrla z dlanjo nad očesom, da bi bolje videla in je rekla: „Vidim. Popotni človek je; Bog ve, odkod prihaja, in kam ga nese noga.“

„Popotni človek, da; a ko pride mimo, bo obstal in zavil k nam. Ga že razločim: on gre, naš Janko.“

„Kaj si rekla?“ vsklikne mati oveseljena, pa dene spet roko nad oko, da bi tudi sama razločila popotnega človeka; a njene oči so bile mnogo prejokale in so oslabele. Ni spoznala, kdo prihaja; a srce je začutilo kdo gre, pa je rekla: „Misliš, da je res on? . . . Da bi le bil.“

Žele so pridno dalje.

Pa spet reče sosedova: „Metka, golobček več ne leti.“

Pogledale so na cesto. Zares, ondi se je ustavil popotni človek, potem pa jo zavil na rebro. Bil je to — Janko.

„No Metka, zdaj ti ni treba ugibati, kaj nese golobček, kdo je v zlatem košku,“ je rekla sosedova.

„Zdaj ni treba,“ je odgovorila smehljaje se Metka, zamahnila še enkrat s srpom in delo je bilo končano, sosedova njiva je bila požeta.

Skoro nato je stopil Janko prednje. Segli so si v roke in pozdravili pristrčno. Po malem razgovoru se je sosedova poslovila in zdrčala domov; mati in Metka sta pa šli z Jankom proti koči. Obe sta opazili, mati in Metka, da ni Janko ta pot tako zgovoren kakor drugekrati. Zdelo se jima je, da ga nekaj teži, ali pa je bolan; pa ga nista utegnili vprašati, kaj mu je. Zakaj, kakor hitro so se poslovili od sosedove, je vprašal Janko sam: „Zakaj pa niste poslali, zakaj pa ni bilo denarja?“

Obe sta obstali in se spogledali.

„Kaj si rekel? — Zakaj ni bilo denarja? . . . Za božjo voljo, kaj ga mar nisi dobil?“ je viknila mati v strahu in uprla vprašujoč pogled v sina. Metka pa je pristavila: „Jerob je dal denar, jaz sem ga nesla na pošto; včeraj je minilo teden dni, odkar sem ga oddala na pošti.“

„A jaz ga nisem dobil; hodil sem izpraševat, a ni ga bilo.“

Metka je sklenila roke in rekla začudeno: „Ko bi kdo drugi tako govoril, Janko, bi mu ne mogla verjeti!“

„Sam sem se čudil, zakaj ni denarja in sploh nobenega glasu od vas,“ je rekel Janko, potem pa pravil, kako se je jezila gospodinja, ker ni bilo denarja.

„Pa kje bi bil denar zaostal? Jerob ga je izročil meni; me sva ti ga odposlali, ti pa praviš, da ga nisi dobil.“

Ugibali so, kje bi utegnil denar zaostati, kako bi se bila utegnila zgoditi pomota, kako bi prišli zopet do denarja. A vročekrvni Metki ni zadostovalo samo domnevanje, kje bi bil denar; hotela je to natančno vedeti. Zato je rekla: „Kaj bi ugibali! Denar je bil odposlan, oddajni list je hranjen, pošta

v mestu bi ti morala denar izročiti; a ker ti ga ni, komu drugemu ga pa ni smela, tedaj ga ima še sama. Jaz sem nesla denar na pošto, zato ga grem zdaj tudi sama iskat.“

Pri teh besedah je zletela naprej. Pa predno sta stopila mati in Janko preko praga, je že ona prihitela preoblečena iz koč. „V eni uri bom nazaj,“ je izustila in stekla dol po hribu lahno kot veverka. (Dalje.)

V bolnici.

(Spisal Vaclav Kosmák. — Preložil Jožef Gruden.)

Mladi prijatelj! Stotisočkrat mi bodi pozdravljen! Želim, da bi te vrstice našle pri najboljšem zdravju. Kar se tiče mojega zdravja, hvala Bogu, bo že.

Samo da sem že teden dni v bolnici. Ondan sem se bil prehladil, ker sem šel v razparanih čevljih v snegu, in vesel sem bil, ko sem dospel v mesto I . . . , kjer je bolnica. Na mojo uljudno prošnjo so me sprejeli in zdravnik mi je rekel, da ne potrebujem drugega, kakor da se nekoliko spotim in odpočijem, pa bo zopet vse dobro. Tudi jaz se na-dejam tega. Čutim se že toliko trdnega, da ti pišem te-le vrstice brez večjega napora.

Kar všeč mi je tukaj. Lepo čisto postelj so mi dali; ob vzglavju je mizica s svetilko. Pri luči berem. Zdaj smo v sobi samo štirje. Jaz, neki star vojak (z lajno se živi in v noge je ozebel), en mrzličen delavec, pa star, razburljiv čevljarski pomočnik s turom na prstu.

Včasih se dokaj dobro zabavamo. Stari lajnar sedeva vse dni in noči na postelji, pa poka tobak iz vivčka. Bil je že križem sveta in marsikaj ve povedati, a je dobra duša. Predvčerajšnjim mu je poslala neka gospa malo godle pa dve klobasi. Tudi meni je dal pokusiti, in jaz sem res za-užil, kakor ima človek včasih posebno slast do kakšne reči, a zdaj mi ni nič kaj prav. Nič ne dé: s tem lajnarjem se vseeno rad pogovarjam. Včeraj popoldne je prišel gospod doktor pogledat, kaj je z nami. Ko je stopil k čevljarju, mu je dejal, da bo treba tur prerezati. Čevljar je vpil, da ne, pa ne. Zdravnik pa je poklical dva strežaja, pa sta ga prijela, a doktor je bil bliskoma z nožem preko uljesa in gnoj se je ulil iz njega. Čevljar je vpil, kakor bi živega drli. Stari vojak je sedel na postelji, pogledal zdaj-pazdaj čevljarja, pa mogočno pljuval na tla. Ko je doktor operirancu ob-vezal prst in je čevljar ječaje omahnil na posteljo, je pripomnil lajnar:

»Prosim, gospod doktor, ali vam je znana tista nova postava, ki je ravnokar izšla?«

Doktor je pospravljial nožiče v škatljo, pogledal lajnarja in izpre-govoril: »Ne! Kakšna postava?«

»No, da smejo zdaj tudi čevljarji kumovati.«

»Kaj prej niso smeli?«

»Ne!« je odkimal stari vojak. »I pa to tudi ni prav, da bodo odslej smeli. Kako neki more, vprašam vas, čevljar kot boter, kadar ga duhovnik vpraša: Ali se odpoveš hudiču?, odgovoriti in reči: Odpovem se!? Mar ne veste, da je satan cehmojster vseh čevljarjev.«

Doktor se je smejal, čevljar je pa planil kakor besen iz postelje, in oči so se mu strašno bliskale. »Tega jaz ne trpim! Jaz sem pošten roko-delec. Izučno pismo imam, in mi čevljarji nismo satani, in nismo! Vem, kje je sodišče! Mene ne bo nihče zaničeval! Svojo zadrugo imamo, kakor mesarji in peki, pa v cerkvi svojo bandero — da boste vedeli! Oh, da so me morali mati —!« je kričal divjaje po sobi.

»Lej si ga no, saj je zdrav!« se je čudil lajnar.

Toliko, da je lajnar to izgovoril, že je zlezal čevljar nazaj v posteljo in začel iznova vzdihovati in tarnati.

Lajnar si je tlačil tobak v pipo pa se obrnil k meni rekoč: »Jaz ne morem take babe videti. Tur so mu prerezali, pa kriči, kakor bi ga drli na meh. Jaz sem videl drugačne operacije, pa brez solz, Bog ve, da res. Take babe, kakor je ta mila Jera, še živ dan nisem videl.«

»Kje pravite, da ste videli take reči?« sem ga vprašal jaz.

Lajnar si je prižgal pipo, sedel na posteljo, pa zamahnil z roko. »Hm, kje?! Služil sem vendar pod Radeckim. To vam je bil general! »Habt Acht! Präsentiert!« je zaklical starec, se vzravnal, pa položil roko na čelo. Ta bi bil že pokazal Prusom! Kadar je on rekel pred bitko: Otroci, zdaj molimo — potem pa je komandiral — oh! kako je znal!«

»Bog mu daj večno slavo!« sem rekel jaz.

»Zaslužil jo je!« je pripomnil starec navdušeno. »Tega je Bog moral proslaviti! Kadar zaigram na lajno Radeckega koračnico, vselej me polijejo solze — kakor sem že star in plesnjiv starec.«

»No, kaj ste že hoteli prej povedati?«

»Aha! No, ko je vojska minila, sem bil komandiran v bolničo. Onemoglih in ranjenih nas je bilo tam, da strah in groza! Usmiljenke niso mogle vsemu kaj, morali smo si še mi pomagati. Stojte, kje je že bila tista bolnica? I, na Tirolskem, Neustiften se imenuje tisti kraj, tam, tam je bilo.«

»A kaj je bilo?«

»Pustite me vendar, da povem! Ne morem vsega na mah iztresti. Torej tam nas je bilo bolnikov in ranjencev, da nikdar tega. Duhovnik je hodil neprestano iz sobe v sobo, pa tolažil in zdaj tega zdaj onega pre-videl. Vsak hip je bil kakšen mrlič. Položili so ga v krsto, odpeljali na pokopališče, spustili v grob, a krsto so pripeljali nazaj, da so deli drugega noter. Bože mili, to so žalostni spomini! — Tako, da ne pozabim, kar sem mislil povedati: ležal je tam tudi dragonec, doma s Češkega. Ime mu

je bilo Karol. Kako se je pisal, že več ne vem. Prosim vas, kdo bo vse obdržal v glavi. Človek vidi in sreča toliko ljudi na tem božjem svetu —

»Povejte vendar naprej, povejte!«

»No, menda si smem prižgati!« je godrnjal starec, pa zamišljen dokaj dolgo prižigal. »Torej ta Karol je imel strašno razmesarjeno roko. Revež se je vil v bolečinah. Ko so mu doktorji povedali, da mu morajo roko odrezati, sicer bo umrl, se je tresel po vsem telesu. E, tam ne poznajo šale. Prijeli so ga, pa položili na mizo. Usmiljenka mu je gladila čelo, otirala mu pot in ga tolažila, a vse zastonj: stokal je, da je bilo groza. Že so ga hoteli privezati k mizi, da bi pri miru ležal — v tistem hipu pa je začelo zvoniti. Bilo je v petek ob treh. Dragonec je pogledal usmiljenko pa vprašal: Kaj zvoni?«

»Tri je ura,« je odgovorila sestra. »Danes je petek — kaj ne veste? Ob tej uri je umrl Gospod Jezus Kristus za nas na križu. Prijatelj, mirno trpite, pa darujte mu svojo bolečine.«

Vojaka so polile solze. Naglo je vstal, prijel z desnico razsekano levico, vzdignil jo, pa ginljivo vzdihnil: »Jezus Kristus, jaz ti darujem to-le bolno roko! Gospodje doktorji, režite, tiho bom držal.«

Nam je kar sapo zaprlo. V mestu je zvonilo; doktorji so rezali, a usmiljenka je molila. Kadar pa je odzvonilo, je odložil doktor, ki je operiral, instrumente, pa dejal: »Zavežite!«, pa obrnivši se v stran, si je otrl solzo. Ko je zapazil, da sem ga videl s solzo v očesu, se je obregnil ob me: »Kaj me gledaš? Tjakaj pogiej, pa uči se, kakšen mora biti vojak!«

Stari je povесil glavo in pozabil kaditi. Čevljar je utihnil, a delavec, ki je imel mrzlico, se je prekrizal, pa molil. Meni pa se je zdelo, kakor bi angel miru šel skozi bolnico.

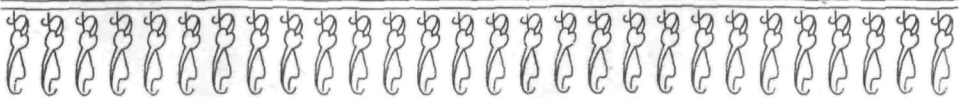
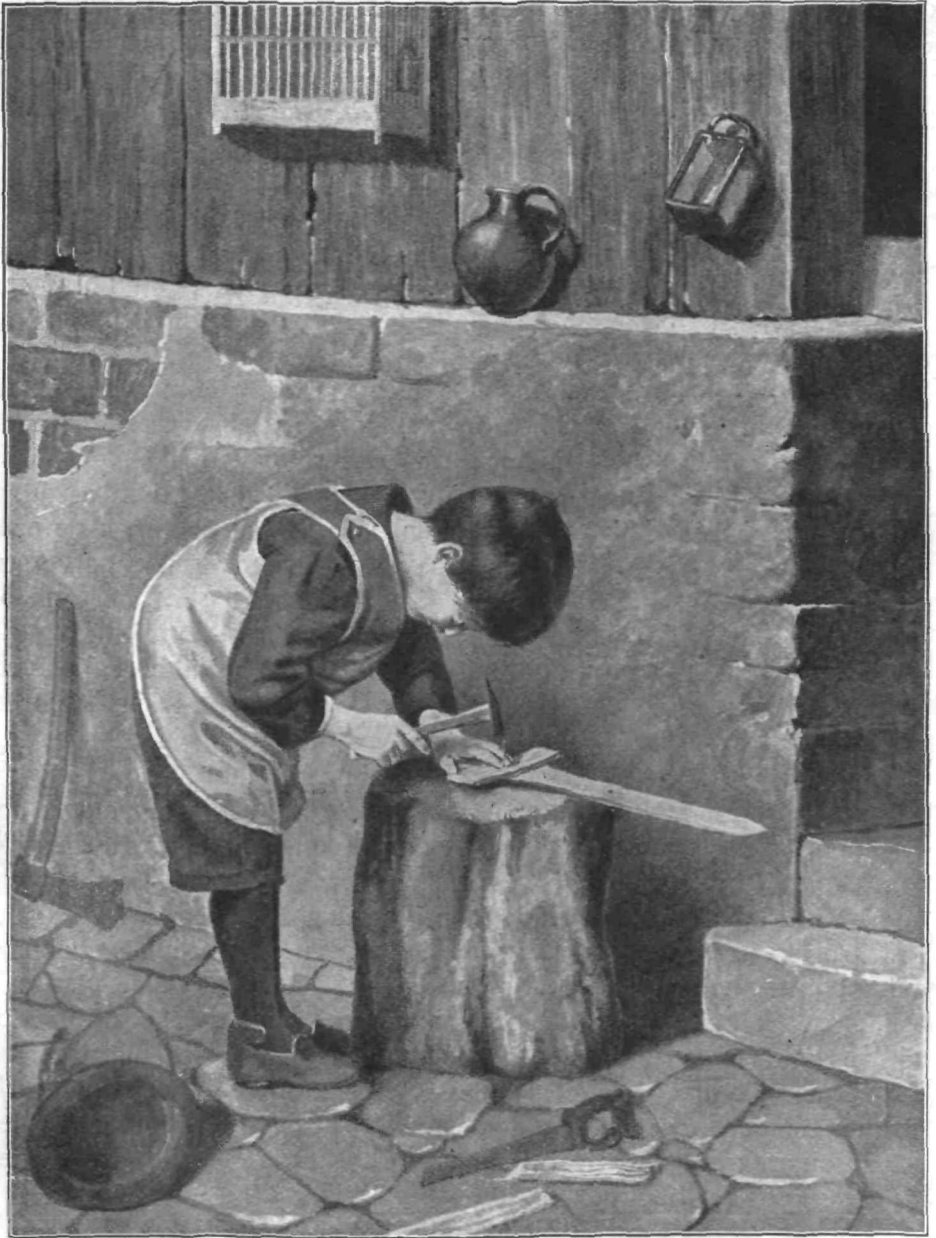
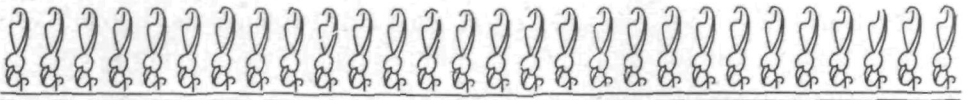
O sveta vera! Kaj bi bili mi sinovi prahu brez tebe?

Ti si jasna luna, ki razganjaš črne oblake in svetiš žalostnemu potniku na ozko stezo. Ti prepevaš otožnemu kakor slavec; ti grmiš liki grom v srcih prevzetnežu, ti nedolžnemu godeš in šelestiš v majevem cvetju. Ti si lačnemu mana v puščavi, žejnemu studenec iz žive skale. Ti si krotilka mogotcev, omahljivim steber. Ti si slepcu luč, gluhemu godba, balzam bolniku. Ti stojiš pri človeku kakor svetovalec v nevarnosti, v boju kakor varih, v boleznih kakor usmiljenka, a v smrtni uri gledaš nanj kakor angel z očesom napojenim z rajskim veseljem, dihaš mu na razgreto čelo hlad in kapljaš v usihajoče srce nove moči. Ti nam prihajaš na zemljo z dežjem in greš z nami vred zopet v nebo, kjer se lesketaš kakor krasna mavrica. Ti izpreminjaš revne Evine otroke v dediče nebeške.

O sveta vera! Kaj bi bili mi sinovi prahu brez tebe!

A ti, dragi bralec, posnemaš onega, daruj Bogu vse križe in vse bolečine. Tako si boš lajšal in slajšal bolesi in služil večno plačilo.

Kazen.

(K sliki.)

Pest mu močna ni dovolj:
meč si hoče narediti
Tonček naš, da mogel bi
z bratcem svojim se boriti.

Komaj se dotaknil je
oni dan slanine v hrami,
že ga je starejši brat
kot tatu ovadil mami.

Da si reši moško čast,
bukov meč si Tonček dela,
ker bi pred sovražnikom
mu drugače slaba pela . . .

Obla, žaga že ves dan,
dela kot bi šlo za stavo,
da junak — kot kdaj Krpan —
pribori si trajno slavo.

Ko že zadnji žrebelj v meč
s kladivom zabiti hoče,
revež svoj zadene prst,
pa zajoče in zastoče . . .

Joka, leta semintja,
prst krvavi ogleduje
in nad svojo pametjo
se razjarjen pritožuje . . .

Fr. Ločniškar.

Zajček Jožko.

azibala se je zvezda visoko na modrem nebu, utrnila se in padla na zemljo.

Tako se je sanjalo Jožku.

Lepa je bila tista zvezda. Imela je žive oči in je bila vsa zlata. Jožko jo je gledal začuden. Sedel je na klopi za hišo, pa kar naenkrat se je zasvetilo in pred njim je stala zvezda, lepa in velika. Prestrašil se je Jožko, da je že stisnil klobuček in jo je hotel pobrisati v hišo. A takrat se je nasmejala zvezda in je izpregovorila s srebrnim glasom:

»Jožko, ne bodi zajček! Ne storim ti ničesar žalega, prijazna bom s teboj.«

Jožko se je stisnil k zidu in je tiščal klobuček tesno k sebi. »Pa če se mi približa, samo za ped približa,« je mislil, »pa jo poberem v hišo.«

Zlata zvezda se je smejala vedno bolj. — »Jožko, če hočeš, sedi name,« je nadaljevala. »Ponesem te visoko pod nebo. Videl boš mnogo lepega in veliko čudovitega. Ne bo ti žal. Samo zato, ker si ti, te ponesem tja gor. Ne boj se, — črez pol ure te prinesem spet nazaj. Nič hudega se ti ne bo zgodilo. — Torej, Jožko, ali hočeš?«

Oh, da bi bila rekla zvezda kaj takega komu izmed nas, pa sem prepričan, da bi bil zavrnil vsak na glas. Objel bi bil v srčni radosti zvezdo, splezal bi bil na njo in bi se bil dvignil z njo v višave. A kaj, ko je zvezda prijazna samo z Jožkom, a nam se ne prikaže, se noče prikazati . . . Oj, Jožko, ti neumni Jožko, zakaj si tak zajček!

»Pojdi, zvezda, odkoder si prišla,« je izpregovoril Jožko in se stresel. Naj bi šel z zvezdo, ponese ga kdovekam, tam v višavi bi ga popustila samega in bi potem izginila. Pa bi sedel sam tam gori. Jokal bi, in nihče bi ne prišel, da bi ga ponesel nazaj k mami.

»Oj, Jožko, ti neumni Jožko, zakaj si tak zajček?« se je smejala zvezda in se približala dečku. Jožko se je prestrašil še bolj, skočil je vstran in jo je odkuril v vežo. V hišo je priletel in se je skrtil za peč. Slišal je še, kako se je nasmejala zvezda — in potem se je prebudil.

»Hvala Bogu, da je nisem ubogal,« je mislil samprisebi, ko je gledal s postelje skozi okno vun na vrt, kjer so se svetili že solnčni žarki v jutranji rosi. »Kam bi me bila pač zanesla? Ej, obljubovati je znala, obljubovati — a kdo bi ji verjel?«

Mislil je Jožko ves dan tako in je bil vesel, da ni poslušal zvezde. Saj vam pravim — Jožko, ta prebrisani zajček! Morda je zašel v gozd, samo tri korake od travnika, pa je začel jokati in klicati mamo, ker se je izgubil in je mislil, da ga bo medved. V koruzo je skočil za mucem, ki mu je ušel, pa se je izgubil in se bal, da ga bo medved. In kadar je prišel mrak, se je stiskal k mami in je boječe pričakoval, kdaj stopi na prag hudi mož Kosobrin. Koš ima na hrbtu in dolgo brado ima in ognjene oči, za njim pa hodi zmaj, in ogenj mu šviga iz ust . . . Stiskal se je Jožko k mami in je komaj čakal, kdaj nažgejo v hiši luč, da jo pobriše spat. Saj pravim, ta Jožko, ta zajček Jožko! —

Tisto dopoldne jo je mahnil na travnik. Imeli so Slivarjevi lep travnik tam za vasjo. Ves je bil v bregu in se je končeval tam gori v gošto zarastel gozd. Sem je hodil Jožko vsak dan. Na parobku je čepel in delal pridno: kajti Slivarjev Jožko je gradil tam gori železnico. Na semnju so mu kupili ded lepo železnico — lokomotiva je bila in pet lepih vozov, da je bil kar cel vlak skupaj. Pa je mislil Jožko izprva napraviti železnico kar na domačem vrtu. Kopal je sredi lepe trate, da se je prikazovala črna prst, in metal jo je krog sebe. Pa so ga zapazili oče; prileteli k njemu in so ga potegnili za ušesa.

»Oj, ali ne vidiš, da si pohodil najlepšo travo?« so rekli. »In, ali ne vidiš, da mi koplješ najlepši del vrta? Ti naték, ti . . .«

Nakremžil se je Jožko; vzela je svoj vlak in lopatico in jo je pobrisal domov. Popoldne jo je pa mahnil na travnik kraj vasi. Odkraja ga je bilo malo strah. Toda ker je videl nedaleč na drugi strani sosedove, se je pomiril in je pričel delati resno in pridno. Dovolili so mu oče, toda samo kraj plota, kjer ni mogel napraviti nikake škode. Mislil je Jožko pri delu veliko in je mnogo tudi govoril.

»Še en dan, še dva dni, — pa poteče železnica po bregu navzdol,« je govoril kobilici, ki je priskakala k njemu. »Vsedeš se v voz, pa se popelješ dol in ne bo ti treba skakati po nepotrebem, oj, ti kobilica zelena.«

Resnično — Jožko je menil, da bo zelo koristil travniku s svojo železnico. Tako počasi leze polž navzdol in še počasneje navzgor. Ko pa steče železnica, se bo lepo vsedel v voz; svoje rogove bo pomolil skozi okno in se bo čudil, da se dá na železnici voziti tako hitro. In muren se bo hotel tudi peljati na izprehod; zjutraj bo stopil na voz, in vlak bo zadržal, in muren bo pel veselo pesem notri v vozu. Vse se bo vozilo na Jožkovi železnici; mravlje bodo nalagale svoj plen na vozove, čebele svoj med; same se bodo pa vsedle v prvi ali drugi razred — ker mravlje in čebele so velike gospodične — in se bodo peljale lepo in prijetno domov — —

Tako je mislil Jožko. Veliko bo prometa, in vsake četrte ure bo moral sopihati poseben vlak po bregu navzdol. In vsake četrte ure tudi po bregu navzgor. Tuintam bo sezidal postajico, da bodo popotniki lahko zapuščali vozove, kjer se jim bo poljubilo. Zbudilo se bo življenje na travniku kakor še nikoli. Vse bo častilo Jožka, tega modrega in pametnega Jožka.

Mogoče se bo dogodilo, da bo povozil vlak kako neprevidno mravljo. Oj, takrat se bodo zgrinjali od vseh strani prebivalci širnega travnika okrog ponesrečene. Hvalili jo bodo na vse načine. Vlak bo obstal za trenutek, in vse bo hotelo iz vozov. A zažvižgal bo in bo oddrdral naprej. Tri čmrlje bo naprosil, da pridejo k njemu služiti za izprevodnike, da pazijo na red v vozovih, da se ne pripeti spet kakšna nesreča. Lepo bo urejena njegova železnica, da nobena tako na svetu . . .

In preudarjal je Jožko tako in je delal vedno z večjo vnetostjo in z navdušenostjo. Kopal je in je meril na vse strani. Včasih pa je vzel svoj vlak in je poizkusil, če dobro teče. In resnično — malce je pognal in zadržal je vlak po rovu. Le tuptatam se je zaletel malo vstran. Pa potolažil se je Jožko s tem, da je to le v začetku. Ko se pa utrdi in pogladi vse, bo šlo že boljše — brez ovire bo tekel vlak dol po bregu. —

Tako je delal Jožko tudi tisto dopoldne na travniku. Malo ga je še bilo strah tiste zlate zvezde, ki se mu je bila prikazala ponoči. »Kaj, ko bi padla zdaj pred mene? Kam bi jo pobrisal?« Tako je pomišljal tuinsem in se je oziral na drugi konec travnika, kjer so sicer delali sosedovi. A pravzda ni bilo nikogar tam . . . Jožko se je nekoliko vznemiril.

»Pa pride medved . . . naravnost iz hoste stopi, pa me bo . . .«

Plašno je pogledal v grmovje, če bi se zgenila tam kaka veja, a vse je mirovalo. Pomiril se je in pogledal dol na polje.

»Pa pride volk . . . iz polja pridrvi, pa me bo . . .«

A zdaj se ni mogel pomiriti več. Zgrabil je svoj vlak in ga je stisnil k sebi. Gledal je na polje in je mislil: »Nikjer ga ni . . . Oj, morda se pa skriva za koruzo . . .«

Zbežal je Jožko proti domu, da se še ozreti ni utegnil. Doma pa se je držal žalostno. Ej, kdo bo zidal železnico na samotnem travniku, kjer ni človek varen pred medvedom in pred volkom? Kdaj poteče vlak po

tem lepem bregu in kdaj se bodo vozili murni in mravlje na svoje domove? — Nikdar! Človek ni varen tam na travniku, kjer preži izza grmovja medved in izza goste koruze volk. Nikdar ne bo končana ta železnica in tudi čmrlji ne bodo upravljali nikoli izprevodniške službe. Dobro je hotel Jožko; a kaj, ko je povsodi dosti medvedov in še več volkov! —

Žalosten je bil Jožko, žalosten in hudó pobit. Za hišo je sedel na klopi in je gledal na travnik kraj gozda . . . Čemu so na svetu divje zverine? je premišljeval. Ne dajo miru človeku, najsi tudi hoče vsem najboljše, a vendar ne dajo miru. Da bi imel puško, bi se skrnil za grm in bi čakal. Pridrivil bi medved in bi ga hotel; pritisnil bi petelina, in medved bi ležal pred njim . . . Iz koruze bi skočil volk in bi ga hotel; pomeril bi, izprožil — in volk bi se valjal v krvi . . . Da, lepo bi bilo, če bi imel človek puško, a brez orožja mora bežati in se skrivati. Seveda — kaj se hoče?

Tako je premišljeval Jožko na klopi za hišo, in bilo mu je hudo, da nima puške. Tako prijazno se je smehljajal travnik z brega dol, in murni so prepevali, da jih je dobro slišal Jožko. Samoten čmrlj je letel mimo njega tja gor; bučelice so hitele in tuintam je vzfrfotal metulj in je plaval na travnik. Beli Slivarjev muc je stopil iz kuhinje; na pragu se je pretegnil dvakrat in skočil na klop.

»O, ljubi moj muc,« ga je nagovoril Jožko, »velika prijatelja sva, a vendar ne veš, kaka žalost in nesreča tare mene . . . Da bi ne bilo medvedov, muc, — da bi ne bilo volkov!«

Dvignil je beli muc svoj lep rep in je zamijavkal. Pogledal je Jožka, kot bi mu hotel reči: »Eh, Jožko, kaj medvedje, kaj volkovi — mi beli muc se ne bojimo in strašimo nikogar.«

Zadel se je muc ob dečkovo roko, in takrat se je razveselil zajček Jožko. Naenkrat mu je vstala velika in pametna misel; ravno takrat je vstala, ko se je dotaknil muc njegove roke. Od veselja je poskočil in je privzdignil klobuček.

»Kaj medved, kaj volk!« je pomislil. »Muc je lepa žival in močna. Če mu kdo kaj hoče, mu pokaže zobe in se zakadi vanj . . . V medvedu se zažene in volka žapodi . . . Vzamem ga s sabo na travnik in si zgradim železnico, in muc me bo stražil.«

Hej, Jožko je letel v hišo in se je vrnil z vrvico. Vzel je železnico. Tudi muca je vzel na svoje roke in se odpravil na travnik. Muca je privezal tam gori k močnemu kolu, četudi se je branila bela žival na vse kriplje. Še dolgo se je zaletavala in se je hotela oprostiti; a vrv se ni vdala, in muc je zamijavkal žalostno in se je vlegel končno na solnce. Gledal je očitajoče Jožka, ki je čepel nedaleč tam in je kopal s svojo malo rovnico.

»Ne jezi se, muc! Čemu sem ti zdajal toliko koščkov? Zato, da me varuješ pred medvedom in pred volkom, da boš vedel, ti leni muc. . .

Glej, v grmovje, da se prikaže medved in ga zapodiš — v koruzo glej, da pridrvi volk in ga požreš . . .«

Govoril je Jožko mucu tolažljive besede in je delal dalje. Hvala Bogu, da se je bil domislil muca! Varen je zdaj in se mu ni treba bati . . . Pa poteče železnica po hribu navzdol, in mravlje se bodo vozile in murni se bodo peljali. Polži bodo molili svoje rogove skozi okno, in čmrlji bodo opravljali izprevodnikovo službo. Lepo bo zažvižgal vlak in bo zadrdral. Pred postajico se bo ustavil, in popotniki bodo stopali trumoma vanj. Veselje bo zavladalo na vsem travniku in vse bo slavilo Jožka, tega premetenega Jožka . . . Mineta dva dneva, trije dnevi minejo — in železnica bo končana. Prav do pota doli pod bregom bo napeljana in se bo vila med rožami in velikimi bilkami . . . Resnično — lepo bo vse to, in vsa vas se bo čudila . . .

Vesel je bil Jožko, a muc ni bil vesel. Trdno je bil privezan h kolu, da se je mogel le malo geniti. Pa bi bil šel rad preko travnika; tja h koruzi bi se bil rad usedel in bi prežal na miš. Priplazi se miš iz luknje in gre počasi v koruzo — pa takra bi planil iz svojega skrivališča in bi se mastil z dobro pečenko.

Tako je premišljeval muc. Glej, no — ali ni zašumelo pritajeno tam kraj grma? Ali ni šinila miška tam mimo velike kadulje? Muc, ljubi muc, če si pameten in pošten, skoči za njo!

Jej, poskočil je muc, zadnje moči je zbral in se je zaletel proti grmu. In glej — vdala se je vrvica in se je pretrgala . . . Muc je zdirjal proti grmu in dalje za miško. Proti koruzi je letel in je izginil potem tam doli.

Jožko je ostrmel preplašen. »Medveda je zagledal, pa ga bo,« se je prestrašil. A videl je muca, kako je dirjal od grma po bregu k visoki koruzi, in obšel ga je še večji strah . . . »Morda se je pa prikazal tudi volk . . . in muc se je skrtil, ker se ga boji in ga je strah.«

Stisnil je Jožko klobuček k sebi in jo pcedil po bregu. Kajti v grmovju je nekaj zašumelo. Jožko se ni upal ozreti, ker je bil prepričan, da je tam medved. Velik je in kosmat in ostre kremplje ima. Svoje žrelo je odprl in je že dvignil svoje šape, da ga zagrabi in ga raztrga . . . Znoj je tekel Jožku po obrazu, tako ga je bilo strah. Jej, ni vedel, da se je prikazal izza grma le sosedov Mihec, ki ga je že nekaj dni gledal in je hrepenel po Jožkovi železnici.

»Da bi mogel do nje, pa mu jo izmaknem,« je mislil hudobni Mihec večkrat. »Morda jo pozabi enkrat . . . Vzamem jo in jo odnesem za Les . . . pa se igram z njo na skrivnem.«

Ö, Jožko, zakaj si tak zajček! Zvezde nisi maral ponoči, ko bi te bila tako lepo ponesla k nebesom — pokazal si ji pete in te je bilo strah. Prestrašil si se šuma v grmovju; pustil si svojo železnico in si zbežal za mucem, a na železnico, na tisto lepo železnico še mislil nisi! — Glej, stopil je sosedov Mihec izza grmovja, in obraz se mu je razsvetlil od veselja. Nagnil se je in je pobral vlak, na katerega je mislil že dolgo noč

in dan in je hrepenel po njem. Za Les ga ponese in ga skrije in se igra z njim, kadar ga ne bo videl nihče . . . Ej, Jožko, ti neumni zajček — ti pa bežiš in misliš, da gre medved za tabo in te hoče. Pa je bil le Mihec — hudobni Mihec, ki ti je ukradel železnico in je zbežal z njo za Les.

Saj pravim, ti neumni zajček Jožko ! . . .

* . . *

Prišel je Jožko domov, in tudi muc je prišel domov. A Jožko je skoraj jokal; muc pa je lizal zadovoljno svoje tačice. Letel je bil za miško in jo je tudi ujel tam v visoki koruzi. Pogostil se je z njo in je bil zadovoljen in vesel.

»O, muc, ali je bil medved?« ga je nagovoril Jožko. »Oj, ali si se ustrašil volka tam v visoki koruzi?«

A muc ni odgovoril. Skočil je s klopi in je izginil v veži. Žalosten je bil Jožko in je mislil na svojo železnico. Šele tretji dan je šel na travnik, ko je videl tudi sosedove tam. Toda železnice, njegove lepe železnice ni bilo več tam! Mravlje so hodile tam peš po rovu in prenašale svoj plen, in tuintam je skočila kobilica preko rova.

»O, moja železnica ! . . . Odnese! jo je medved — volk jo je raztrgal,« je vzdihoval Jožko in je jokal za svojo lepo železnico.

A takrat je sedel za Lesom Mihec. Izpeljal med peskom tir, in vlak je drdral po njem. Bil je bogato obložen z lesom in se je lepo pomikal naprej . . . Samotno je bilo za Lesom, in zato ni mogel nihče videti Mihca in železnice in povedati Jožku, kam je odnesel medved njegov vlak.

Samoten je ostal breg na Slivarjevem travniku. Še danes lezejo mravlje in murni med travo, še danes se plazi polž tam in je ves nejevoljen, zakaj ni napravil Jožko železnice. A kaj, ko je Jožko zajček, tak zajček ! . . .

Jož. Vandot.

Na potu.

Pelje cesta v daljni kraj,
cesto greje solnce vroče;
potnik čelo si otrè, —
ni je sence, ni je kože . . .

Dih noben ne zapihlja,
nič oblakov ni na nebu;
potniku je žalostno,
kakor šel bi kam k pogrebu.

Saj še ptičic ni nikjer,
da bi pesmico zapele, —
daleč je domača vas,
daleč ptičice vesele . . .

A. P. Grigorjev.

Pol za smeh, pol za res.

Iz torbe o. Ivana Svetokriškega.

(Priredil Josip Balič.)

13. Stoj, jenjaj, da ne oskruniš podobe!

Kralj Demetrij je oblegal svoje dni mesto Rodanos z močno vojno. Obkolil je Rodance tako spretno, da niso mogli dobiti več živeža od nobene strani. Vendar se niso hoteli vdati. Razjarjen zapové Demetrij svojim vojakom, naj mesto naskočijo, zidovje porušijo in meščane pobijejo.

Huda je tedaj predla Rodancem. Videč pred seboj neizogibno smrt, se spomnijo v tej stiski prelepe podobe, katero je bil narisal njih rojak Protagora. Bila je ta podoba tudi Demetriju dobro znana in vedeli so Rodanci, da jo visoko ceni sovražni jim kralj. Kaj storé? V nadeji, da potolažijo Demetrija, razobesijo podobo ob zidu, kjer so najsrditeje naskakovali mesto njegovi vojaki. In res se Rodanci niso varali. Ko Demetrij ugleda znano mu podobo, zakliče takoj vojakom z močnim glasom: »Stojte, nehajte, da ne oskrunite in izkazite podobe!«

* * *

Tudi naše življenje je vojskovanje na zemlji. Ne zabi nikdar, da je tvoje telo tempelj sv. Duha in tvoja duša podoba božja!

14. In duša?

Nekega dne je prišel k cesarju Karolu V. visok državnik ter mu svetoval, rekoč: »Cesarost! Zdaj imate najugodnejšo priliko, da planete z močno vojsko v Italijo ter si prisvojite to lepo deželo. Laški knezi so si namreč močno v laseh in niso kar nič pripravljeni na vojno«.

»Prav pravite,« odvrne cesar, »da bi bilo zdaj zelo ugodno, da napadem Italijo ter si jo podjarmim. Ali, kako bi bilo pa z dušo našo? Kaj pomaga človeku, če pridobi ves svet, če pa trpi škodo na svoji duši? Italija je res plemenita in krasna dežela, ali neprimerno lepša in plemenitejša je duša, katere jaz ne dam za sto laških dežel.«

Na te odločne cesarjeve besede odide modri državnik z dolgim nosom.

Listje in cvetje.

Modrost v pregovorih, domačih in tujih.

Bezeg.

Pred bezgovim grmom se odkrij, pred brinjevim pa poklekni. *(S to laskavo pohvalo naznanja pregovor posebno zdravilno moč teh dveh rastlin.)*

Rek: Neupogljiv kot bezgova šiba. *(Staba pohvala neznačajniku, ki se sicer ne upogne, a se takoj zlomi ob vsakem pritisku.)*

Bič.

Biča, ki vedno poka, se konji nič ne boje. *(Ako se vedno opominja in svari, ni nič koristi, ker se ušesa privadijo in ugledajo.)*

Škoda biča, če ni konj zanič. *(Nekatere reči so tako slabe, da se ne dajo izboljšati z nobenim naporom. Zlasti zlobnemu človeku ne pomaga nobeno prigovarjanje.)*

Ne dajaj biča iz rok. *(Sam gospodarji ter vodi svoja podjetja in opravila, ako hočeš, da bo vse dobro uspevalo.)*

Boljše je, biti bič nego konj. *(Lažje delo ima priganjač nego delavec; prijetnejše je, gospodovati nego služiti.)*

Ne rabi biča, če zadostuje konju beseda. *(Kjer lahko izhajaš z mirnim naukom, ne rabi strogosti in kazni.)*

Ko bi bič bil oves in kletev pripraga, bi marsikdo dobro vozil. *(Več se opravi z dobroto in potrebnimi sredstvi nego s silo in grešnim razsajanjem.)*

S svojim bičem in tujim konjem se dobro vozi. *(Tuje blago se človeku ne smili, zato si ga izkuša, kadar ima priložnost, vse bolj izkoriščati nego svoje.)*

Rek: To je bič, ki le glasno poka, pa ne tepe. *(Tako se reče človeku, ki ostro govori, pa blagohotno in milo dela.)*

Biser.

Tudi biseri izgube svoj blesk. *(Tako se reče človeku, ki je bil poprej izvrsten, potlej se pa kaj zanemari.)*

Biser je v gnoju ravno tako dragocen kakor v vencu. *(Izvrsten človek je v najnižjem stanu pred Bogom enake veljave kot na najvišjem mestu.)*

Biseri se v blatu ne leskečejo. *(Dobri ljudje se slabo počutijo v neplemeniti družbi.)*

Biserov ne smemo metati pred svinje. *(Dragocenih reči ali častnih opravil ne smemo izročati podlim ljudem, ki jih niso vredni ali ki jih ne znajo ceniti in prav obračati.)*

Z biseri se ne krasijo beraške malhe. *(Smešno je, če se ubozeč nečimerno oblači in imenitno nosi; še bolj pa, če se dušni revček hoče ponašati z učenostjo ali bistroumnostjo, ali če celó hudobnež hlini pobožnost.)*

Biseri so biseri, naj so še tako slabo naznani. *(Ni toliko gledati na zunanost nego na notranjo vrednost.)*

Rek: Komu biser iz krone izbiti. *(Razkrinkati koga, ki je bil poprej v nezasuženi slavi.)*

Rešitev računske vaje v št. 7.:

34

34	1	8	9	16
34	7	13	4	10
34	14	2	15	3
34	12	11	6	5

ali

1	15	14	4
12	6	7	9
8	10	11	5
13	3	2	16

34 34 34 34 34

i. t. d.

Prav so rešili*): Štelcar Josip, sluga kn.-škof. pisarne v Mariboru; Jelenec Tilka, učenka na Dvoru pri Žužemberku; Grašek Janko in Slavko, Slevac, Pungartar, Kenda, Košir, Hribar in Gregorec, učenci IV. razr. in Schnabl iz III. razr. v Kamniku.

*) Onih rešitev, ki se ne ozirajo tudi na diagonali, ne moremo vpoštevati in tudi ne priobčiti njih imen.